

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณของอาจารย์ที่มีต่อนักศึกษา*

FACTORS AFFECTING CRITICAL THINKING STUDENT

ผ่องนภา พรหมเกษ*

Phongnapha Phromkat

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

Surindra Rajabhat University, Thailand

*Corresponding author E-mail: phong26022514@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นบทความวิชาการมุ่งนำเสนอปัจจัยที่ส่งผลต่อการคิดอย่างมี
วิจารณญาณของอาจารย์ที่มีต่อนักศึกษา ผู้เขียนสังเคราะห์และสรุปบทความวิชาการจาก
หนังสือ เอกสาร ตำรา วารสาร วิทยานิพนธ์ งานวิจัย และอินเทอร์เน็ต สรุปได้ดังนี้ 1) ปัจจัย
ด้านความสามารถและความสัมพันธ์ที่ดีของอาจารย์ที่มีต่อนักศึกษา คือ การเป็นผู้มีมนุษย
สัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษาจากการดูแลและเอาใจใส่ 2) ปัจจัยด้านนิสัยรักการอ่าน
สิ่งสำคัญที่สุดในการกระตุ้นให้นักศึกษาเกิดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ นักศึกษาจะต้องรู้
และใช้วิธีอ่านที่ถูกต้องฝึกฝนตนเองอย่างสม่ำเสมอ อาจารย์ผู้สอนต้องเน้นการใช้วิธีสอนให้
นักศึกษาได้เรียนรู้ด้วยตนเอง อันจะเป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการอ่านให้เกิดการคิดอย่างมี
วิจารณญาณ 3) ปัจจัยด้านเจตคติต่อการเรียน อาจารย์ผู้สอนจะต้องมีการเตรียมความพร้อม
การสอน ได้แก่ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ เอกสาร และคู่มือประกอบการทำกิจกรรม และมีการเตรียม
ขั้นตอนการจัดกิจกรรมกระตุ้นให้นักศึกษาเกิดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ 4) ปัจจัยด้าน
แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ นักศึกษาที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงเป็นคนที่มีความสามารถในการวางแผน
การคิดอย่างมีวิจารณญาณเพื่อให้ประสบความสำเร็จตามมาตรฐานที่เป็นเลิศที่ตนกำหนด
เป้าหมายไว้ 5) ปัจจัยด้านบรรยากาศในชั้นเรียน อาจารย์ผู้สอนจะต้องจัดบรรยากาศชั้นเรียน
ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการกระตุ้นให้นักศึกษามีแรงบันดาลใจ ความท้าทาย ความไว้วางใจ
ความสนุกสนาน และความกล้าที่จะเสี่ยง บรรยากาศชั้นเรียนมีส่วนเสริมสร้าง และเอื้ออำนวย
ให้นักศึกษาเกิดความคิดอย่างมีวิจารณญาณได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: ปัจจัยที่ส่งผลต่อการคิด, วิจารณญาณ, อาจารย์, นักศึกษา

* Received February 6, 2023; Revised March 26, 2023; Accepted April 14, 2023

Abstract

This article is an academic article aimed at presenting factors affecting the critical thinking of teachers toward students. Authors synthesize and summarize academic articles from books, documents, textbooks, journals, theses, research papers, and the Internet. can be summarized as follows ; 1) The ability and good relationship of instructors with students was the person who had a good interpersonal relationship between instructors and students from caring and attentive. 2) Reading habit factor. The most important thing to encourage students to develop critical thinking skills. Students must know and use the correct way of reading to practice themselves regularly. Teachers must emphasize the use of teaching methods for students to learn by themselves. This will be a factor conducive to reading to create critical thinking. 3) Factors on learning attitude. Instructors must have preparation for teaching, including media, materials, equipment, documents and activity manuals. and the process of organizing activities was prepared to encourage students to develop critical thinking skills. Highly motivated students are capable of planning, thinking critically in order to achieve the standards of excellence they set. 5) Classroom climate factor. Teachers must provide a classroom atmosphere that is a factor in encouraging students to be motivated, challenged, trusted, fun, and willing to take risks. The classroom atmosphere contributes to and facilitates students to think critically effectively

Keywords: factors affecting thinking, judgment, teachers, students

บทนำ

การคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นการคิดเพียงหนึ่งเดียวที่ถูกกำหนดให้นักเรียนในศตวรรษที่ 21 จะต้องได้เรียนรู้ เพราะมีความจำเป็นในการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กล่าวไว้ว่า การคิดเป็นกระบวนการทำงานส่วนบุคคลของสมองที่จะเกิดขึ้นเมื่อประสาทสัมผัสของบุคคลนั้น ๆ ได้รับการกระตุ้น หรือมีสิ่งเร้าเข้ามากระทบสมองจะทำงานให้เกิดการคิดทันที ซึ่งการที่ นักเรียนในยุศตวรรษที่ 21 มีความง่ายต่อการเข้าถึงข้อมูล ข่าวสาร สะดวก รวดเร็ว ผ่านการเชื่อมต่อกับโลก เครือข่าย ผู้เรียนจะสามารถหาข้อมูลที่ต้องการได้ในทุกที่ ทุกเวลา ซึ่งหากผู้เรียนนำข้อมูลในทางบวกไปปรับใช้ ก็จะมีส่งผลดีกับการเรียนรู้ และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ แต่ ซึ่งการคิดอย่างมีวิจารณญาณจัด

อยู่ในทักษะการคิดขั้นสูง เป็นกระบวนการเพื่อให้ได้มาซึ่งความรอบคอบ สาเหตุที่จะเชื่อหรือจะทำ โดยผ่านการพิจารณาปัจจัยรอบด้านอย่างกว้างไกล ลึกซึ้ง และผ่านการกลั่นกรอง ไตร่ตรอง ทั้งทางด้านคุณและโทษ รวมถึงคุณค่าที่แท้จริงของสิ่งนั้นมาแล้ว (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2555) และทั้งนี้ บรรจง อมรชีวิน ได้กล่าวว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ยังมีความจำเป็นต่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพแวดล้อมการรับรู้ข้อมูลสารสนเทศ ช่วยในการปรับตัว และรับมือกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ของโลกในศตวรรษที่ 21 ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว และมีความซับซ้อนมากขึ้น นอกจากนั้น ยังเป็นรากฐานของการเรียนรู้สู่การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ (บรรจง อมรชีวิน, 2556)

ชนาธิป พรกุล ได้กล่าวว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นการคิดที่มีกระบวนการทางปัญญาอย่างเป็นระบบ โดยมีการคิดพิจารณา ใคร่ครวญ ไตร่ตรองอย่างมีเหตุผล รอบด้าน มีจุดมุ่งหมายเพื่อการตัดสินใจว่าสิ่งใด ข้อความใดเป็นจริง ซึ่งจะต้องอาศัยข้อมูลหลักฐานต่าง ๆ มาประกอบการ คิดตัดสินใจ บุคคลที่รู้จักใช้การคิดอย่างมีวิจารณญาณย่อมจะเป็นผู้ที่กระทำกิจการงานต่าง ๆ ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ สังคมใดที่สมาชิกรู้จักใช้การคิดอย่างมีวิจารณญาณจะทำให้เกิดความสงบสุข ส่งผลต่อความสงบเรียบร้อย ความมั่นคงต่อประเทศชาติ (ชนาธิป พรกุล, 2557) และ สุคนธ์ สินธพานนท์ และคณะ ได้กล่าวว่า หลักการใหม่ ๆ ใช้การคิดอย่างมีวิจารณญาณในการแก้ปัญหา และตัดสินใจบนพื้นฐานของเหตุผล ฝึกให้รู้จักสืบค้น รู้จักขอบเขตของข้อมูล ตั้งประเด็นปัญหา วางแผนเพื่อการวิจัย การพยากรณ์ ผลลัพธ์ คาดคะเนผลข้างเคียง สรุปและพัฒนาแนวความคิด ฝึกให้รู้จักสร้างความคิดเชิงสร้างสรรค์ต่อยอดแนวคิด ตั้งสมมติฐาน สร้างจินตนาการ สร้างทางเลือกใหม่ สร้างนวัตกรรมที่หลากหลาย ฝึกให้รู้จักประเมินค่า ประเมินข้อมูล จากการอ่าน/ฟัง/เขียน การปฏิบัติจริง สร้างแนวคิดที่หลากหลายเพื่อหาทางเลือกที่ดีที่สุด (สุคนธ์ สินธพานนท์ และคณะ, 2555)

ดังนั้น ผู้สอนจึงต้องฝึกให้ผู้เรียนคิดเก่ง โดยใช้คำถามเป็นตัวกระตุ้น ซึ่ง Jay ได้กล่าวว่า ผู้สอนที่ใช้คำถามที่ใช้ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณจะช่วยยกระดับการเรียนรู้ของนักเรียนได้ (Jay, McTighe., 1991) ทั้งนี้ ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ ได้กล่าวว่า คำถามนั้นมีความสำคัญมากในการพัฒนานักเรียน โดยคำถามจะช่วยให้ครูได้ สืบหาความรู้เดิม และกระตุ้นความสนใจนักเรียนทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียน โดยผู้สอนควรมีการใช้คำถามเพื่อพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน เพราะการคิดอย่างมีวิจารณญาณมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตในโลกแห่งศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีภาพ หรือเหตุการณ์ ที่สื่อออกมาที่มีทั้งความเป็นจริง และความเท็จมากมาย ซึ่งเราจะต้องคิดอย่างรอบคอบ หรือใช้วิจารณญาณพิจารณาอย่างละเอียดที่จะเชื่อหรือไม่เชื่อสิ่งเหล่านั้น ซึ่งหากนักเรียนได้รับการฝึกกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ จะทำให้มีการคิดตัดสินใจอย่างรอบคอบ (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2561) และ บรรจง อมรชีวิน ได้กล่าวว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณยังมีความจำเป็นต่อ

การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพใน สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ข้อมูลสารสนเทศ ช่วยในการปรับตัว และรับมือกับการเปลี่ยนแปลง ต่าง ๆ ของโลกในศตวรรษที่ 21 ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว และมีความซับซ้อนมากขึ้น นอกจากนี้ ยังเป็นรากฐานของการเรียนรู้สู่การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ (บรรจง อมรชีวิน, 2556)

ด้วยสภาพปัญหาและเหตุผลดังกล่าวนี้ผู้เขียนจึงมุ่งนำเสนอในปัจจัยที่ส่งผลต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษา เพื่อเป็นข้อมูลและแนวทางในการพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณให้มีประสิทธิภาพ ดังจะนำเสนอข้อมูล ดังนี้

ความหมายการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

มีนักวิชาการได้ให้ความหมายการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ดังนี้

ปาณิสรา อามะรีณ กล่าวว่าการคิดอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง ความสามารถของผู้เรียนในการรับความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนรู้มาใช้ในการพิจารณาเหตุการณ์ต่าง ๆ และสามารถให้เหตุผลประกอบการตัดสินใจในการเลือกแก้ไขปัญหา หรือเชื่อถือในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ อย่างถูกต้องและเหมาะสม (ปาณิสรา อามะรีณ, 2561)

สุชาติ วัฒนชัย และคณะ กล่าวว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง กระบวนการคิดที่ต้องใช้วิธีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหา โดยอาศัยหลักการของเหตุผล (สุชาติ วัฒนชัย และคณะ, 2561)

ปิยณัฐ อุปแก้ว กล่าวว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง ความสามารถในการคิดวิเคราะห์เหตุการณ์หรือสถานการณ์ โดยอาศัยหลักฐานความรู้ ความคิด และประสบการณ์ของตนเอง เพื่อคิดวิเคราะห์ ไตร่ตรองอย่างสมเหตุสมผล การตัดสินใจแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้อง อันสอดคล้องกับหลักการ และเหตุผล (ปิยณัฐ อุปแก้ว, 2562)

Hudgins กล่าวว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง การมีเจตคติในการค้นคว้าหาหลักฐานเพื่อการวิเคราะห์และประเมินข้อโต้แย้งต่าง ๆ การมีทักษะในการใช้ความรู้จำแนกข้อมูลและตรวจสอบสมมติฐานเพื่อหาข้อสรุปอย่างสมเหตุสมผล (Hudgins, B., 1977)

จากความหมายของการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า เป็นการพิจารณาไตร่ตรองด้วยเหตุผลในการประเมินเกี่ยวกับข้อมูล เรื่องราว หรือสถานการณ์โดยมีหลักฐานหรือข้อมูลที่นำเชื่อถือมาประกอบการสนับสนุนยืนยันในการตัดสินใจตามบริบทหรือสถานการณ์นั้น ๆ เพื่อนำไปสู่การสรุปอย่างถูกต้องสมเหตุสมผล

ประเภทของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

Higuchi and Donald แบ่งการคิดอย่างมีวิจารณญาณ หรือการคิดที่ต้องใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ ไว้ 6 ประเภท ดังนี้

1. การอธิบาย (Description) เป็นการอธิบายให้เห็นรายละเอียด การให้ความหมายหรือนิยามของสถานการณ์ หรือการให้คำอธิบายรูปแบบองค์ประกอบของสิ่งต่าง ๆ
2. การเลือก (Selection) เป็นการเลือกในสิ่งที่ชอบหรือสิ่งที่ต้องการ
3. การสร้างตัวแทนความคิด (Representation) เป็นการอธิบายให้เห็นในรูปของสัญลักษณ์ หรือการสร้างความสัมพันธ์ให้เห็นเป็นรูปสัญลักษณ์ หรือแผนภาพ
4. การสรุปอ้างอิง (Inference) เป็นกระบวนการในการลงข้อสรุปจากข้อมูลหรือเหตุการณ์ที่มีอยู่
5. การสังเคราะห์ (Synthesis) เป็นการรวมส่วนต่าง ๆ หรือองค์ประกอบต่าง ๆ ให้เป็นส่วนรวมที่ซับซ้อนมากขึ้น
6. การพิสูจน์ยืนยัน (Verification) เป็นการตรวจสอบความถูกต้อง ความเชื่อมโยง ความคงที่หรือความสอดคล้อง (Higuchi, K. A. & Donald, J. G., 2002)

องค์ประกอบของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

(Ennis, R. H., & Norris, S., 1989) แบ่งองค์ประกอบการคิดอย่างมีวิจารณญาณออกเป็น 2 ประเภทคือ ความสามารถ และคุณลักษณะ ดังนี้

1. ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีดังนี้ 1) ความกระฉับกระเฉง เบื้องต้น เช่น ถามได้ตรงประเด็น วิเคราะห์การอ้างเหตุผลและถามตอบได้อย่างชัดเจน 2) ข้อมูลสนับสนุน จะต้องสามารถพิจารณาความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลมีการสังเกต 3) การสรุปอ้างอิง เช่น การนิรนัยการอุปนัย และการตัดสินใจคุณค่า 4) การกระจำจูงสูง เช่น การกำหนดปัญหา และอธิบายคำจำกัดความของปัญหา การระบุข้อตกลงเบื้องต้น 5) ยุทธวิธี และกลยุทธ์ หมายถึงการตัดสินใจลงมือทำ ๆ การมีปฏิกริยากับผู้อื่น

2. ลักษณะของการคิดอย่างมีวิจารณญาณมีดังนี้ 1) ตั้งคำถามหรือข้อมูลจากเรื่องที่ผ่านมา 2) ค้นหาเหตุผล 3) การแสดงออกอย่างมีเหตุผล 4) การอ้างอิงข้อมูลจากแหล่งที่เชื่อถือได้ 5) การทำความเข้าใจเรื่องราวในสถานการณ์ปัญหา 6) การบอกถึงใจความสำคัญ 7) การเก็บจำความรู้พื้นฐาน 8) การสร้างทางเลือก 9) การเปิดใจกว้าง 10) ยอมรับหรือพิจารณาความคิดเห็นของผู้อื่น 11) ใช้เหตุผลเป็นจุดเริ่มต้น 12) ตัดสินใจด้วยการใช้ข้อมูล และเหตุผลอย่างเพียงพอ 13) มีจุดยืน สามารถปรับจุดยืนได้เมื่อมีหลักฐานหรือเหตุผล 14) ค้นหาเหตุผลเพื่อความถูกต้อง 15) จัดการเรื่องต่าง ๆ อย่างมีระเบียบ 16) นำเอาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณมาใช้ 17) วัตถุประสงค์ระดับความรู้ และระดับการอ้างเหตุผล

วรากรณ์ สามโกเศศ กล่าวไว้ว่า การอ่านเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการคิดอย่างมี
 วิจารณ์ญาณ มีความสำคัญ และมีความจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของนักศึกษา
 ดังต่อไปนี้ 1) การอ่านสร้างความคิดความอ่านให้แก่ผู้อ่านประวัตินบุคคลสำคัญ คำพูดของ
 นักปราชญ์ความคิดเห็นของผู้รู้ความคิดของคนทวยเป็นต้น แร่งบันดาลใจ และทัศนคติอัน

เหมาะสมซึ่งเป็นปัจจัยกำหนดชะตาชีวิตมนุษย์ล้วนมาจาก การอ่านหนังสือที่มีคุณค่าทั้งสิ้น 2) การอ่านสร้างจินตนาการและจินตนาการก่อให้เกิดความคิดในการขับเคลื่อนนวัตกรรมในเรื่องต่าง ๆ 3) การอ่านทำให้ผู้อ่านแตกฉานในคลังคำซึ่งนำไปความคิดคนอ่านมากก็จะมีคลังคำหรือคำศัพท์มากไปด้วยความคิดซึ่งอาศัยภาษา ประกอบด้วยคลังคำเหล่านี้เป็นเครื่องมือบรรยายจึงผูกพันกับการอ่าน คนที่อ่านและดูดซับข้อมูลและสามารถจัดระบบข้อมูลที่ได้รับมาได้เป็นอย่างดีจึงมีความคิด ที่เป็นระบบจนสามารถสื่อสารออกมาได้ชัดเจนซึ่งตรงข้ามกับคนอ่านหนังสือไม่ออกประสบความยากลำบากในการบรรยายความรู้สึกของตนเองและมักไม่สามารถนำเสนอความคิดของตนเองอย่างแตกฉานและเป็นระบบได้ 4) การอ่านสร้างคุณธรรมการอ่าน เรื่องราวของคุณธรรม เช่น ความดีความกล้าหาญความเสียสละความซื่อสัตย์ความกตัญญู ทำให้เกิดความเข้าใจความหมายของสิ่งเหล่านี้เกิดแรงบันดาลใจเกิดการเรียนรู้ และเกิดความคิดในเรื่องคุณธรรมขึ้นคุณธรรมไม่จำเป็นต้องเรียนรู้จากการเห็นตัวอย่างที่ดี เท่านั้นการอ่านก่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองก็สามารถสร้างคุณธรรมในบุคลิกอุปนิสัยของบุคคลได้เช่นกัน และ 5) การอ่านก่อให้เกิดนิสัยรักการอ่านมากยิ่งขึ้นเกิดความชื่นชม และศรัทธาในการมีความรู้การซึมซับนิสัยรักการอ่านเป็นคุณลักษณะสำคัญของคน ใฝ่เรียนรู้และเป็นคนที่สามารถพัฒนาได้ (วารสาร สามโกเศศ, 2554)

วาริน เชิญกลาง กล่าวไว้ว่า การอ่านถือเป็นเครื่องมือสำคัญที่สุดในการกระตุ้นให้คนแสวงหาความรู้เพิ่มพูนสติปัญญาก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ ๆ ให้นักศึกษาเกิดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และเป็นพื้นฐานในการพัฒนาทักษะด้านการพูดการฟังและการเขียน ซึ่งผู้อ่านจะต้องรู้และใช้วิธีอ่านที่ถูกต้องฝึกฝนตนเองอย่างสม่ำเสมอจะทำให้มีพื้นฐาน ในการอ่านที่ดีเกิดความชำนาญมีความรู้กว้างขวางและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (วาริน เชิญกลาง, 2557) และ วราภรณ์ ภิรมย์นาค กล่าวไว้ว่า การอ่านมีความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งต่อนักศึกษา ทำให้ได้รับความรู้ ข้อมูลข่าวสาร เปิดโลกทัศน์ รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ของโลก และได้แนวคิดใหม่ ๆ อันจะช่วยให้เกิดองค์ความรู้ ความคิดใหม่ รวมทั้งยังเป็นการพัฒนาผู้อ่านจนสามารถคิด สร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ๆ และถ้ายังได้อ่านมาก ๆ ก็จะสามารถพัฒนาความเจริญงอกงามทางสมอง เพิ่มพูนประสบการณ์ ช่วยในการปรับตัวให้เข้ากับสังคม ช่วยยกฐานะ ทางสังคม และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุขเกิดความคิดอย่างมีวิจารณญาณ (วราภรณ์ ภิรมย์นาค, 2559) และ เข้ม ขอบกิตติ์วรกุล กล่าวไว้ว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณ เกิดจากการอ่านที่มีประโยชน์ และยังช่วยให้นักศึกษาที่อ่านประสบความสำเร็จในการศึกษา การงาน และต่อสังคมได้เป็นอย่างดีเนื่องจากการอ่านเป็นการเสริมสร้างความรู้ให้แก่บุคคลในชาติสร้างความแข็งแกร่งทางสติปัญญา (เข้ม ขอบกิตติ์วรกุล, 2560) การอ่านมีความสำคัญ เพราะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจสังคมและสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัว ส่งเสริมให้ผู้อ่าน มีพัฒนาการในความรู้ และความคิดอย่างมีวิจารณญาณ มองโลกที่กว้างไกล

เข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม การอ่านเป็นอุปกรณ์ที่จำเป็นและสำคัญในการดำรงชีวิตอันจะเป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเอง สังคมและประเทศชาติ

เอมอร์ เนียมน้อย กล่าวไว้ว่า การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ เป็นการอ่านในระดับสูงที่ผู้อ่านต้องใช้ความคิดพิจารณาสิ่งที่อ่านอย่างรอบคอบ ถี่ถ้วน มีเหตุผล เพื่อวิเคราะห์หาคำตอบสรุปสาระสำคัญ ทั้งเข้าใจ ความหมายโดยนัยของถ้อยคำ น้ำเสียง จุดประสงค์ของผู้เขียนสามารถแยกแยะข้อเท็จจริง ความคิดเห็น ตีความและประเมินคุณค่าของสิ่งที่อ่านได้อย่างถูกต้องเที่ยงธรรม ซึ่งเมื่อ ผู้อ่านมีความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณจะส่งผลต่อการเสริมสร้างสติปัญญา และเพิ่มพูนความรู้ช่วยให้นักศึกษามีความคิดที่เฉียบแหลม มีความรอบรู้ การคิดได้อย่างรอบคอบ และยังช่วยให้เข้าใจเรื่องที่อ่าน ตลอดจนนำไปประโยชน์ที่ได้จากการอ่านไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาความคิดให้กว้างไกล (เอมอร์ เนียมน้อย, 2551) การอ่านอย่างมีวิจารณญาณเป็นทักษะที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นที่ต้องฝึกฝนและพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักศึกษาในระดับปริญญาตรีซึ่งเป็น กำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ สถาบันการศึกษาจึงต้องส่งเสริมนักศึกษาให้เป็นผู้ที่มีความใฝ่รู้รักการค้นคว้า สามารถสร้างสรรค์พัฒนาและเผยแพร่ความรู้ใหม่ ๆ ให้แก่สังคม ผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักศึกษาศึกษาค้นคว้า และแสวงหาความรู้ในสาขาวิชาปฐมวัย อาจารย์จึงเป็นผู้มีหน้าที่โดยตรงในการใช้วิธีการสอนที่เหมาะสมเพื่อจัดกิจกรรมให้ นักศึกษาได้ฝึกฝนการอ่านโดยใช้วิจารณญาณ ซึ่งมีแนวคิดสอดคล้องกับ สุจิตรา จรจิตร ได้กล่าวว่า อาจารย์ต้องเน้นการใช้วิธีสอนให้นักศึกษาได้เรียนรู้ด้วยตนเอง อันจะเป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ (สุจิตรา จรจิตร, 2556) และยังสอดคล้องกับ ว.วชิรเมธี ได้กล่าวว่า ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณนต้องได้รับการฝึกฝนให้เกิดจากการเรียนในห้องเรียน จากอาจารย์ผู้สอนจนชำนาญก่อน แล้วจึงนำไปฝึกเพิ่มเติมนอกห้องเรียน ดังนั้น อาจารย์จึงต้องจัดกระบวนการเรียนการสอน เทคนิคและกลวิธีการสอนในรูปแบบใหม่ ๆ เพื่อเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จทางการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ (ว.วชิรเมธี, 2552)

ปัจจัยด้านเจตคติต่อการเรียน

การเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณมุ่งพัฒนานักศึกษาให้เกิดความรู้สึก เจตคติด้านนิยมนคุณธรรม และจริยธรรมที่พึงประสงค์ ซึ่งเป็นเรื่องที่ยากแก่การพัฒนาหรือปลูกฝัง ทิศนา ขัมมณี ได้กล่าวว่า รูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการสอนที่เน้นความรู้ความเข้าใจไม่เพียงพอต่อการช่วยให้นักศึกษาเกิดเจตคติที่ดีได้ จำเป็นต้องใช้หลักการและวิธีการอื่นเพิ่มเติม เช่น รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และรูปแบบตามแนวคิดจิตพิสัยของ Bloom รูปแบบการเรียนการสอนโดยการซักค้ำ้น รูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้บทบาทสมมติรูปแบบการเรียน การสอนโดยใช้วิธีทำ

ความกระจำนียม เพื่อให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียน (ทิตนา แชนมณี, 2551) และ พินิจ อุไรรักษ์ ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษา โดยใช้กระบวนการวิจัยที่มีต่อการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ การใฝ่รู้และเจตคติต่อกิจกรรมพัฒนานักศึกษากับนักศึกษา พบว่า ผลของการจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษาโดยใช้กระบวนการวิจัย การคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ การใฝ่รู้ เจตคติต่อกิจกรรมพัฒนานักศึกษาของนักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมมีค่าสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรม นักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนานักศึกษาโดยใช้กระบวนการวิจัยมีการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ และมีการใฝ่รู้สูงกว่านักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนานักศึกษาตามปกติ (พินิจ อุไรรักษ์, 2553) สำหรับเจตคติต่อกิจกรรมพัฒนานักศึกษาเกิดจากกระบวนการวิจัยมีการเตรียมความพร้อมในด้านสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ เอกสาร และคู่มือประกอบการทำกิจกรรม อีกทั้งขั้นตอนการจัดกิจกรรมมีการเตรียมความพร้อมให้กับนักศึกษา โดยมีการปฐมนิเทศ ทำความเข้าใจกับภาระงาน คอยให้กำลังใจและกระตุ้นให้นักศึกษาเกิดความต้องการที่จะแสวงหาความรู้และแนวทางจัดข้อสงสัยนั้น ๆ นักศึกษาได้ศึกษาด้วยตนเอง และร่วมศึกษาเป็นกลุ่มย่อย แล้วนำเสนอรายละเอียดต่อกลุ่มใหญ่เพื่อร่วมกันอภิปราย พิจารณาข้อเสนอแนะ และจัดทำเอกสารนำเสนอข้อค้นพบต่อผู้สนใจ การจัดกิจกรรม เช่นนี้จะทำให้ลดการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง เกิดการเรียนรู้ในการจัดการเกี่ยวกับความคิดเห็นที่แตกต่าง พร้อมทั้งจะนำข้อมูล เหตุผล หรือความคิดเห็น ของผู้อื่นมาประเมินสรุป ส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนความคิดของตนเองได้

หยาง (Yang) ได้ศึกษาผลการใช้โครงสร้างกระดานสนทนาของการเรียนบนเครือข่ายด้วยคำถามโซเครติก (Socratic) เพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณของในการศึกษาทางไกล พบว่า 1) การใช้โครงสร้างกระดานสนทนาของการเรียนบนเครือข่ายด้วยคำถามโซเครติก ทำให้ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณของนักศึกษาดีขึ้น และมีเจตคติที่ดีต่อการเรียน 2) การสอนและรูปแบบของคำถามโซเครติกช่วยให้ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณของนักศึกษายู่ในระดับสูงในกระบวนการคิดตัดสินใจ 3) ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณของนักศึกษามีความคงทน (Yang, H., 2002) และ วิชชุดา เตียวกุล ได้กล่าวว่า เจตคติต่อการเรียน คือ ความรู้สึก ความความคิดเห็นที่มีต่ออาจารย์ต่อการศึกษาทั้งทางด้านการเรียนการสอน ครอบคลุมเนื้อหา 2 ประการ คือ การสอนกับตัวอาจารย์ และการยอมรับคุณค่าทางการศึกษา ซึ่งวัดได้จากเจตคติทางการเรียน (วิชชุดา เตียวกุล, 2559) นอกจากนี้ ได้ศึกษาวิจัยและสรุปเกี่ยวกับตัวแปรความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักศึกษาที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการเรียน ภาษาที่สองไว้ว่า ประกอบด้วย เชาวนปัญญา ความถนัดทางภาษา กลวิธีการเรียน เจตคติทางภาษา แรงจูงใจ และความวิตกกังวลทางภาษา และ บลูม (Bloom) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คือ เจตคติต่อวิชาที่เรียน ความสนใจ แรงจูงใจ และความภาคภูมิใจในตนเอง และในการจัดการเรียนรู้ (Bloom, B. S., 1976) และ วัดสันและ

เกลสเซอร์ (Watson and Glaser) ได้กล่าวว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณในลักษณะของกระบวนการคิดที่ประกอบด้วย เจตคติความรู้และทักษะ โดยเน้นที่เจตคติในการแสวงหาความรู้ การยอมรับการแสวงหาหลักฐานมาสนับสนุนข้ออ้าง ใช้ความรู้ในการอนุมาน การสรุปความ การประเมิน และตัดสินความถูกต้องของข้อความอย่างเหมาะสม (Watson , G. & Glaser , E.M., 1964)

ปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

สำหรับแรงจูงใจทางการเรียน หรือแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นปัจจัยที่เกิดจากการเรียนรู้ ไม่ใช่เกิดตามกรรมพันธุ์ แต่เกิดการฝึกฝนอบรม ซึ่งสิ่งแวดล้อมจะมีผลโดยตรงต่อระดับแรงจูงใจของบุคคลแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมาก ตามที่ปราณี หล้าเบญจ และชิตชนก เชิงเชาว์ ได้กล่าวว่า แรงจูงใจเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อพฤติกรรมและการเรียนรู้ นักศึกษาที่ตั้งใจเรียนสูงมักประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ เป็นความปรารถนาที่จะกระทำให้สิ่งหนึ่งสิ่งใดให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี พยายามเอาชนะอุปสรรค มีความพยายามที่จะทำให้สัมฤทธิ์ผลได้มาตรฐานดีเยี่ยมกว่าคนอื่น ๆ นักศึกษาที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง จะเป็นคนที่มีความปรารถนาแรงกล้าที่จะรับภาระหรือความรับผิดชอบ ในการปฏิบัติงาน ไม่เกี่ยงงาน เป็นคนที่ตั้งเป้าหมายไว้สูงกว่าปกติ และเป็นคนที่มีความต้องการอย่างแรงกล้าที่จะให้ผู้อื่นประเมินหรือบอกสิ่งที่เขาทำ ทั้งนี้แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งเป็นเพราะผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงมีความต้องการที่จะกระทำให้ต่าง ๆ ให้บรรลุเป้าหมาย (ปราณี หล้าเบญจ และชิตชนก เชิงเชาว์, 2553) และกษตรชัย และหิม ได้กล่าวว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีความสำคัญในการกระตุ้นบุคคลให้มีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น โดยนักศึกษาที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง ย่อมมีความปรารถนาที่จะปรับปรุงตนเองให้เก่ง และมีความรอบรู้มากกว่าคนอื่น ๆ มีความพยายามและความทะเยอทะยานในการปรับปรุง ตนเองให้ดีขึ้น ทำสิ่งที่ปรารถนาให้ประสบความสำเร็จตามที่คาดหวัง จึงมีโอกาที่จะประสบผลสำเร็จในการเรียนและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำ (กษตรชัย และหิม, 2550) และยังมี พิศรินทร์ ก่อเลิศวรพงศ์ ได้กล่าวว่า ผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงมักเป็นผู้ที่มีผลการเรียนดี คือ เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบในพฤติกรรมของตนและตั้งมาตรฐานความเป็นเลิศในการทำงาน เป็นผู้ตั้งวัตถุประสงค์ในการทำงาน เป็นผู้ที่มีความพยายาม อดทนจนถึงจุดหมายปลายทาง เป็นผู้ที่มีการวางแผนระยะยาว เป็นผู้ที่ต้องการข้อมูลผลย้อนกลับของผลงานที่ทำ เมื่อผู้นั้นทำงานประสบผลสำเร็จมักจะอ้างสาเหตุภายใน เช่น ความสามารถ และความพยายามของตนเอง (พิศรินทร์ ก่อเลิศวรพงศ์, 2559) ทฤษฎีของ McClelland มีความสำคัญต่อการศึกษาเรื่องแรงจูงใจมาก เพราะเขาคิดว่าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จะช่วยสอนให้บุคคลรู้จักความสำเร็จและความล้มเหลว และยังช่วยให้คิดว่าบุคคลควรจะ

ทำงานในระดับที่เหมาะสมกับตนเอง จึงจะช่วยให้ประสบผลสำเร็จ นอกจากนี้ McClelland ยังเชื่อว่าทฤษฎีสามารถนำไปใช้เพื่อฝึกบุคคลให้รู้จักคิดอย่างมีวิจารณญาณและแสดงออก เพื่อให้เกิดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ได้ และสามารถนำไปใช้ได้กับบุคคลที่มีสัมฤทธิ์ผลในการทำงาน ได้ดีอีกด้วย ปัจจัยแรงจูงใจนี้เป็นองค์ประกอบที่ผลักดันให้บุคคลต้องการอยู่ในตำแหน่งที่สูงขึ้น มีความรับผิดชอบมากขึ้น และมีความต้องการความสำเร็จสูงขึ้น ลักษณะของคนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ จะเป็นคนที่มีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะรับภาระหรือความรับผิดชอบในการ ปฏิบัติงาน ไม่ชอบเกี่ยงงาน จะค้นหาว่าปัญหาจะถูกแก้ได้โดยวิธีใดวิธีหนึ่ง เช่น การคิดอย่างมี วิจารณญาณ ตั้งเป้าหมายไว้สูงกว่าปกติ และชอบเสี่ยงกับเป้าหมาย ในระดับที่เป็นไปได้หรือ สถานการณ์ที่ท้าทาย ตลอดจนต้องการข้อมูลย้อนกลับ เกี่ยวกับผลการปฏิบัติงานของตน McClelland ได้กล่าวว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ที่จะทำให้บุคคลในอาชีพต่าง ๆ ประสบ ความสำเร็จในชีวิตหรือหน้าที่การงานนั้น เกิดจากความต้องการที่จะประสบผลสำเร็จในงานที่ ทำบุคคลที่มีความต้องประสบความสำเร็จ จะมีความพยายามที่จะเอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ เมื่อ สามารถเอาชนะก็จะประสบความสำเร็จ จะมีความสบายใจหรือภูมิใจ ถ้าหากไม่สำเร็จก็จะรู้สึก วิตกกังวล แต่ก็จะมีมุ่งมั่นทำงานต่อไป แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์นี้สามารถกระตุ้นให้เพิ่มขึ้นในบุคคลได้ (McClelland, D.C., 1985) McClelland ได้กล่าวว่า บุคคลที่ใช้ทักษะการคิดอย่างมี วิจารณญาณจะมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ดังนี้

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง ผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงจะพยายามทำงานให้สำเร็จ เพื่อความพึงพอใจของตนเองมิใช่หวังให้คนอื่นยกย่อง ชอบสถานการณ์ที่สามารถใช้ความ รับผิดชอบส่วนบุคคลในการค้นหาหนทางในการจัดการกับปัญหาด้วยการคิดอย่างมี วิจารณญาณ สิ่งดังกล่าวนี้ทำให้ได้รับความพึงพอใจส่วนตัวต่อความสำเร็จของด้วยตัวเอง ไม่ ชอบสถานการณ์ที่ความสำเร็จหรือความล้มเหลว โอกาสสิ่งสำคัญก็คือความสำเร็จนั้นต้องเป็น ผลมาพร้อมทักษะความสามารถ และความพยายามที่มาจากตัวเอง

2. กล้าเสี่ยง กำหนดเป้าหมายแบบเป็นกลางให้แก่ตัวเอง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงมีการ ตัดสินใจเด็ดเดี่ยว เลือกทำสิ่งที่ยากพอเหมาะกับความต้องการของตน และการทำเรื่องยากให้ สำเร็จนั้นด้วยการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทำให้ตัวเองพอใจ ส่วนผู้ที่แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ มัก ไม่กล้าเสี่ยงเพราะกลัวไม่สำเร็จหรือไม่เสี่ยงจนเกินไป ทั้ง ๆ ที่รู้ว่าจะทำไม่สำเร็จแต่ก็พึงโชค

3. ความกระตือรือร้น หรือความขยันขันแข็งในการกระทำสิ่งแปลกใหม่ผู้ที่มีแรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์สูง ไม่ได้ขยันไปทุกกรณี แต่จะเอาใจใส่มานะ พากเพียรต่อสิ่งที่ท้าทาย ย้วย ความสามารถของตนเอง เป็นงานที่ต้องใช้ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และจะทำให้ ตนเองรู้สึกว่าได้ทำงานสำคัญลุล่วงไป พวกเขาชอบที่จะทำงานท่ามกลางปัญหามากกว่าหนีจาก การบรรลุ ความสำเร็จแล้ววิ่งไปหาโอกาส

4. คาดการณ์ล่วงหน้า ผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง เป็นผู้ที่มีการคิดอย่างมีวิचारณญาณระยะยาวเพราะเล็งเห็นการณ์ไกลกว่าผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ

5. มีทักษะในการจัดระบบงาน ผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงเป็นผู้ที่มีทักษะการคิดอย่างมีวิचारณญาณในการจัดระบบงาน

6. ต้องการทราบผลของการตัดสินใจ ผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงจะติดตาม ผลการกระทำของตนเองเป็นอย่างไร ไม่ใช่คาดคะเนว่าเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ ทราบผลการตัดสินใจหรือการกระทำแล้ว ยังพยายามทำให้ดีกว่าเดิมด้วยการคิดอย่างมีวิचारณญาณอีก (McClelland, D.C., 1953)

ปัจจัยด้านบรรยากาศในชั้นเรียน

การจัดบรรยากาศชั้นเรียนมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการพัฒนาความคิดอย่างมีวิचारณญาณนักศึกษาอย่างมาก หากอาจารย์สามารถจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนได้ อย่างเหมาะสม จะช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์ และนักศึกษาให้มีความไว้วางใจ ความร่วมมือ และการเคารพซึ่งกันและกัน เปิดโอกาสให้นักศึกษามีความกล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออก และมีความคิดอิสระ ซึ่งบรรยากาศชั้นเรียนจะมีประสิทธิภาพ เพียงใด ขึ้นอยู่กับอาจารย์จะต้องจัดให้นักศึกษามีส่วนในการจัด ซึ่ง **ปัญจนาว วรวัฒนชัย ได้กล่าวว่า** การจัดบรรยากาศชั้นเรียนด้านกายภาพ ด้านอารมณ์ และด้านสังคมสามารถพัฒนาความคิดอย่างมีวิचारณญาณ บรรยากาศชั้นเรียนมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมความสนใจใคร่เรียนรู้ และการพัฒนา ทักษะที่สำคัญให้แก่ผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะความคิดอย่างมีวิचारณญาณได้ ทั้งทางตรง และทางอ้อม หากอาจารย์มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์และมีมุมมองที่กว้าง จะสามารถนำมาประยุกต์ในการจัดบรรยากาศชั้นเรียนเพื่อพัฒนาความคิดให้แก่ นักศึกษาได้เป็นอย่างดี (ปัญจนาว วรวัฒนชัย, 2560) ปัจจุบันได้ใช้บรรยากาศชั้นเรียนส่งผลต่อการพัฒนาความคิด ซึ่ง แมคเคลลีแลนและนิชอลล์ (McLellan and Nicholl) นักจิตวิทยา มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ (University of Cambridge) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสำคัญของบรรยากาศชั้นเรียนที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์แก่นักศึกษาในการเรียนการสอนบทเรียนวิชาการออกแบบและเทคโนโลยีในเมือง เออดินบอร์ (Edinburg) ของสกอตแลนด์ พบว่าบรรยากาศชั้นเรียน มีผลต่อการส่งเสริมความสามารถในการความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษา และยังพบว่า บรรยากาศชั้นเรียนที่ตื้นตื้นต้องให้นักศึกษารู้สึกว่ามีความท้าทาย มีเสรีภาพ และได้รับการสนับสนุนทางความคิด (Idea-Support) (McClelland, D.C & Nicholl, A., 2008) และสอดคล้องกับการศึกษาของ โคห์เลาต์และคณะ (Kholoud et al) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดสิ่งแวดล้อมในชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมความคิดของผู้เรียนในประเทศจอร์แดน พบว่า การจัดบรรยากาศชั้นเรียนส่งผลต่อการคิดผู้เรียน ด้วยเหตุนี้บรรยากาศชั้นเรียนจึงมีความสำคัญได้เปิด

มุมมองความคิดตามความสนใจ ความถนัด และความมั่นใจในการแสดงออกทางความคิด สร้างสรรค์ให้แก่ผู้เรียน (Kholoud, A. et al., 2010)

จากที่กล่าวมาความสำคัญของบรรยากาศชั้นเรียนเพื่อพัฒนาความคิดอย่างมี วิจารณ์ญาณสามารถสรุปได้ ดังนี้

1. ส่งเสริมให้การเรียนการสอนและการดำเนินกิจกรรมเป็นไปอย่างราบรื่นทำให้นักศึกษาเกิดความคล่องตัวในการทำกิจกรรมสร้างสรรค์ความคิดใหม่ ๆ
2. ส่งเสริมลักษณะนิสัยเห็นแก่ส่วนรวมมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ด้วยกันเอง มีความไว้วางใจ มีความเป็นกันเองอันไปสู่การแสดงความสามารถได้อย่างเปิดเผย
3. ส่งเสริมพฤติกรรมการกล้าแสดงออก กล้าคิด กล้าทำ มีความเป็นตัวของตัวเอง
4. ส่งเสริมการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมด้วยการแบ่งปันความคิด และประสบการณ์ เมื่อ ทำงานร่วมกัน
5. ส่งเสริมประสบการณ์การแก้ปัญหาให้แก่นักศึกษา เพราะความคิดจะต้องฝึกฝนเริ่มจากประสบการณ์ในชั้นเรียน

บรรยากาศชั้นเรียนมีความสำคัญต่อการพัฒนาความคิดของผู้เรียนทุกคน เนื่องจากชั้นเรียนเป็นสถานที่ที่ผู้เรียนใช้เวลาหลายชั่วโมงในแต่ละวันจึงควรเป็นความรับผิดชอบของอาจารย์ หรือผู้สอนที่ต้องจัดให้บรรยากาศชั้นเรียนส่งผลทางบวกต่อการเรียน และการฝึกฝนให้เป็นผู้มีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ และกล้าแสดงออกได้อย่างเท่าเทียมกันทุกคน การจัดบรรยากาศชั้นเรียนเพื่อพัฒนาความคิด การปลูกฝังความคิดสร้างสรรค์ให้แก่ผู้เรียนในชั้นเรียน จะไม่เกิดขึ้นได้อย่างง่าย ๆ หาก อาจารย์ผู้สอนไม่ได้สร้างบรรยากาศที่เอื้อให้แก่ผู้เรียนได้ฝึกฝน พัฒนาทักษะนี้ ดังที่โรเจอร์ (Rogers) ได้กล่าวว่า การจัดบรรยากาศชั้นเรียนให้ประสบผลสำเร็จ ขึ้นกับผู้สอน ต้องมีการวางกฎระเบียบที่ชัดเจนให้แก่ผู้เรียน ส่งเสริมพฤติกรรมความร่วมมือ ความสามัคคี ความเคารพศรัทธาซึ่งกันและกัน ไม่มีความอคติใด ๆ แก่ผู้เรียน รวมทั้งต้องมีการ จัดขนาดกลุ่มนักศึกษาให้เหมาะสมกับการทำกิจกรรมที่ทำหยาเพื่อตอบสนองความสามารถใน ชั้นเรียนโดยเฉพาะทักษะการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ (Rogers, Carl R. , 1990) สอดคล้องกับ การศึกษาของซาปิโร (Shapiro) เกี่ยวกับกลยุทธ์การสร้างบรรยากาศชั้นเรียนทางบวก พบว่า จะช่วยสร้างการเรียนรู้แบบแบ่งปันกัน สร้างความท้าทาย มีการอภิปราย แสดงความคิดเห็น และนักศึกษามีโอกาสแสดงบทบาทความเป็นผู้นำในชั้นเรียนด้วย ซึ่งการจัดรูปแบบบรรยากาศ ในชั้นเรียนเช่นนี้จะก่อให้เกิดความคิดได้เป็นอย่างดี ความพร้อมแก่ผู้เรียนที่จะฝึกฝนกิจกรรม เพื่อพัฒนาความคิดภายในชั้นเรียน ก่อให้เกิดความคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ แสดงให้เห็นว่าการ จัด บรรยากาศชั้นเรียนมีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาความคิดของนักศึกษา (Shapiro, L.E., 1993)

สรุป

จากการนำเสนอปัจจัยที่ส่งผลต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณของอาจารย์ที่มีต่อนักศึกษา ผู้เขียนสังเคราะห์และสรุปบทความวิชาการจากหนังสือ เอกสาร ตำรา วารสาร วิทยานิพนธ์ งานวิจัย และอินเทอร์เน็ต ได้ดังนี้ 1) ปัจจัยด้านความสามารถ และความสัมพันธ์ที่ดีของอาจารย์ต่อนักศึกษา ปัจจัยพฤติกรรมการสอนของอาจารย์ผู้สอนที่มีต่อนักศึกษา คือ เป็นผู้มีความรอบรู้ มีความรู้ ความเข้าใจในวิชาการต่าง ๆ อาจารย์เป็นบุคคลที่ต้องกระทำตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีต่อศิษย์และสังคม มีมนุษยสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา การดูแล เอาใจใส่นักศึกษา แก้ปัญหาให้กับนักศึกษา การช่วยเหลือนักศึกษาในด้านการเรียนทั้งในห้องเรียน และนอกห้องเรียน 2) ปัจจัยด้านนิสัยรักการอ่าน ปัจจัยที่สำคัญต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณ คือ อาจารย์ต้องกระตุ้นให้นักศึกษาเกิดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ผู้อ่านจะต้องรู้และใช้วิธีอ่านที่ถูกต้องฝึกฝนตนเองอย่างสม่ำเสมอจะทำให้นักศึกษาเกิดความชำนาญ เน้นการใช้วิธีสอนให้นักศึกษาได้เรียนรู้ด้วยตนเอง อันจะเป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการอ่านให้เกิดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ 3) ปัจจัยด้านเจตคติต่อการเรียน อาจารย์ผู้สอนจะต้องมีการเตรียมความพร้อมการสอน ได้แก่ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ เอกสาร และคู่มือประกอบการทำกิจกรรม และมีการเตรียมขั้นตอนการจัดกิจกรรมกระตุ้นให้นักศึกษาเกิดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และต้องมีการใช้คำถามเข้ามาช่วยให้เกิดทักษะการคิด กล่าวได้ว่าได้ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คือ เจตคติต่อวิชาที่เรียน ความสนใจ แรงจูงใจ และความภาคภูมิใจในตนเอง และในการจัดการเรียนรู้ 4) ปัจจัยด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ อาจารย์ผู้สอนต้องเน้นให้นักศึกษาที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ตั้งเป้าหมายที่เป็นเลิศในการทำงาน และมีความรับผิดชอบที่จะทำได้ตามนั้น มีความกล้าแสดงตนในการทำกิจกรรมที่มีโอกาสประสบผลสำเร็จมีความสามารถในการวางแผนการคิดอย่างมีวิจารณญาณระยะยาว และต้องการทราบผลของงานตนเอง และ 5) ปัจจัยด้านบรรยากาศในชั้นเรียน หน้าที่ของอาจารย์ผู้สอน คือ อาจารย์ผู้สอนต้องเน้นการจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศในชั้นเรียนให้เอื้ออำนวยต่อการฝึกฝนทักษะความคิด บรรยากาศชั้นเรียนเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการกระตุ้นให้นักศึกษามีแรงบันดาลใจ ความท้าทาย ความไว้วางใจ ความสนุกสนาน และความกล้าที่จะเสี่ยง บรรยากาศชั้นเรียนมีส่วนเสริมสร้าง และเอื้ออำนวยให้นักศึกษาเกิดความคิดอย่างมีวิจารณญาณได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

เกษตรชัย และหิมา. (2550). การพัฒนาการศึกษาของสังคม. สงขลา: มหาวิทยาลัย สงขลา นครินทร์.

- เข้ม ขอบกิตติ์วรกุล. (2560). การประเมินโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านโรงเรียนนอมก๋อย วิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชนาธิป พรกุล. (2557). การสอนกระบวนการคิด : ทฤษฎีและการนำไปใช้. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2561). การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: วีพริ้นท์.
- ทิตนา แคมมณี. (2551). ทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างสรรค์ และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ : การบูรณาการในการจัดการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บรรจง อมรชีวิน. (2556). การคิดอย่างมีวิจารณญาณ. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์.ปราณี หล้าเบญจ และชิดชนก เชิงเชาว์. (2553). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ปราณี หล้าเบญจ และชิดชนก เชิงเชาว์. (2553). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ปัญจนว วรรณชัย. (2560). กลไกสมองสองซีกกับความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์. วารสารสารสนเทศ, 15(2), 1-12.
- ปาณิสรา อามะรีณ. (2561). การพัฒนาความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาชีววิทยา เรื่อง ยีนและโครโมโซมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยการจัดการเรียนรู้รูปแบบซิปปาร่วมกับเทคนิคการใช้คำถาม. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.).
- ปิยณัฐ อุปแก้ว. (2562). การพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เรื่อง ความปลอดภัยในชีวิตกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- พัชรินทร์ ก่อเลิศพงศ์. (2559). จิตวิทยาการศึกษา . การเรียนรู้ (จิตวิทยา). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสวดยุติ.
- พินิจ อุไรรักษ์. (2553). ผลการใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยใช้กระบวนการวิจัยที่มีต่อการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การใฝ่รู้และเจตคติต่อกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและเจตคติต่อกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน. เรียกใช้เมื่อ 20 มกราคม 2565 จาก <https://dric.nrct.go.th/>
- ว.วชิรเมธี. (2552). งานสัมฤทธิ์ชีวิตที่นรมย์. กรุงเทพมหานคร: ประณพบุลธิชิ่ง.
- วรารณ สามโกเศศ. (2554). โลกนี้ไม่มีอะไรฟรี 5 ถูกสุดคือแพงสุด. กรุงเทพมหานคร: มติชน.

- วรารณ ภิรมย์นาค. (2559). การประเมินผลโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน. บุรีรัมย์: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- วาริน เชิญกลาง. (2557). การส่งเสริมนิสัยรักการอ่านตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี. วารสารวิจัยและพัฒนาโดยกองกรณในพระบรมราชูปถัมภ์, 11(1), 81-90.
- วิชชุดา เตียวกุล. (2559). การใช้กิจกรรมแนะแนวกลุ่มต่อลักษณะนิสัยในการเรียนและเจตคติต่อการเรียน. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2555). การสอนทักษะการคิดแบบมีวิจารณญาณ. กรุงเทพมหานคร: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.
- สุนทร สีนธพานนท์ และคณะ. (2555). ทักษะการคิดตามแนวปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: เทคนิคพรินต์.
- สุจิตรา จรจิตร. (2556). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการบริหารสถานศึกษา. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สุชาติ วัฒนชัย และคณะ. (2561). การออกแบบนวัตกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิด. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เอมอร เนียมน้อย. (2551). พัฒนาการอ่านอย่างมีวิจารณญาณด้วยวิธี SQ3R. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- Bloom, B. S. (1976). Human Characteristics and School Learning. New York: McGrawHill.
- Christensen, C. M. (1999). human relations between teachers and students. Boston: Irwin/McGraw-Hil.
- Ennis, R. H., & Norris, S. (1989). Evaluating critical thinking. Pacific Grove, CA: Midwest Publications.
- Hessong, R. F., & weeks, T. H. (1987). Introduction to Education. New York: Macmillan Publishing.
- Higuchi, K. A. & Donald, J. G. (2002). Thinking Processes Used by Nurses in Clinical DecisionMaking. Journal of Nursing Education, 41(4), 145-153.
- Hudgins, B. (1977). Children's Self Directed Critical Thinking. Journal of Education Research, 81(5), 262-273.
- Jay, McTighe. (1991). Differentiated Instruction and Educational Standards : Is Détente Possible? Retrieved January 20, 2023, from <https://www.jstor.org/stable/3497003>

- Kholoud, A. et al., (2010). Synthesis and applications of silver nanoparticles. Boston: Irwin/McGraw-Hil.
- McClelland, D.C & Nicholl,A. (2008). This then poses the question of how best to theorise the idea. Cambridge: Cambridge University Press.
- McClelland, D. C. (1953). The Achievement Society. New York: The Free Press.
- McClelland, D.C. (1985). Human motivation. Cambridge: Cambridge University Press.
- Rogers, Carl R. . (1990). Freedom to Learn . Ohio. Charles E: Meril.
- Shapiro, L.E. (1993). How to Raise a Child with a High EQ : A Parents' Guide to EmotionalIntelligence. New York: Harper Collins.
- Sizer,T & Dean, J. (1998). Factors affecting thinking. Boston: Irwin/McGraw-Hil.
- Watson , G. & Glaser , E.M. (1964). Watson Glaser Critical Thinking AppraisalManual. New York: Harcourt , Brace and World Inc.
- Yang, H. (2002). thinking. Retrieved January 20, 2023, from <http://webcache.googleusercontent.com/>